

Nr 28

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till vissa kreditgarantier åt svensk varvsindustri, m. m.; given Stockholms slott den 18 januari 1963.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framlägges förslag dels om vissa åtgärder i syfte att trygga sysselsättningen vid Uddevallavarvet aktiebolag dels i övrigt om en statlig kreditgaranti åt svensk varvsindustri.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 18 ja-
nuari 1963.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQUIST, ASPLING.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, fråga om *vissa kreditgarantier åt svensk varvsindustri, m. m.* samt anför därvid följande.

Varvsindustrien i världen står för närvarande inför stora svårigheter. Dels råder överkapacitet inom varvsindustrien, dels har den pressade fraktmarknaden varit en återhållande faktor då det gällt nya beställningar. De beställningar som nu erhålles torde regelmässigt inte ge täckning för varvens kostnader. Därtill kommer att beställarna kräver allt större och längre krediter. Konkurrensen beträffande kreditgivningen ökar. Sålunda är krediter av 80 procent över åtta år inte längre ovanliga och kraven på krediter tenderar att stiga ytterligare.

I flera länder har man vidtagit åtgärder i syfte att stödja den egna varvsindustrien. Som exempel kan nämnas att i Västtyskland staten redan år 1961 ställde 400 miljoner D-mark till förfogande för krediter i samband med fartygsexport och att ytterligare statliga krediter nu är aktuella. Räntan är fem procent. Krediten lämnas inom 75 procent av fartygets värde samt med en löptid om upp till åtta år. Vidare lämnas kompensation upp till tre procent för skatt på material tillverkat i Västtyskland som ingår i fartyg byggda för export. Dylika skatterestitutioner vid export, vilka förekommer i flera länder, är dock inte begränsade till export av fartyg. I Frankrike betalas en direkt subvention till varven för att kompensera skillnaden mellan kostnaderna i Frankrike och i utlandet. Tidigare har subventionen uppgått till mellan 15 och 20 procent av kostnaden för fartyget men storleken av subventionen torde komma att minska. Vid leverans till utlandet restitueras omsättningsskatt som belastat produktionen. I Italien är de direkta subventionerna till skeppsbyggandet beroende av typen av fartyg och på storleken av byggnadskostnaden. De kan uppgå till 27 procent av produktionskostnaden. Omsättningsskatt som belastat produktionen liksom även införseltull för bearbetat material restitueras vid leverans till utlandet. I USA betalas, enligt bestämmelser som skall gälla till juli 1963, en direkt subvention för att kompensera skillnaden mellan kostnaden inom landet och i ut-

landet. Subventionen kan uppgå till 55 procent av hela kostnaden. I Japan slutligen gäller att — sedan ett exportkontrakt tecknats — staten skall giva sitt tillstånd till att fartyget får byggas. Därefter erhåller varvet en exportlicens. Med denna exportlicens kan varvet sedan erhålla erforderlig kredit hos Export-Import Bank of Japan. Därjämte åtnjuter de japanska varven skattefrihet för det högsta av antingen tre procent av försäljningsvärdet eller 80 procent av nettovinsten å fartyg byggda för export.

Den svenska varvsindustrien torde höra till den mest effektiva i världen och har ett gott anseende världen över. Den internationella konkurrensen, som skärpts genom överkapaciteten inom varvsindustrien och genom de subventioner som lämnas varvsföretag inom vissa länder, har som redan framhållits tenderat att inriktas inte bara på pris, kvalitet och leveranstid utan i växande grad även på betalningsvillkor. De krediter och kredittider, som nu måste erbjudas, gör att även de svenska storvarven inom en icke alltför avlägsen framtid kan komma att ställas inför likviditetssvårigheter.

Det förhållandet att konkurrensen på utlandsmarknaderna under de senaste åren kommit att i ökad utsträckning avse även betalningsvillkoren är inte något som gäller endast varvsindustrien. Såsom jag framhöll i prop. 1962: 125 angående inrättandet av Aktiebolaget Svensk Exportkredit, gäller för exportföretag över huvud taget att möjligheterna för säljaren att lämna kredit har kommit att spela allt större roll vid exportaffärerna och att de förlängda kredittiderna ställer avsevärda krav på exportföretagens finansiella resurser. Genom inrättandet av Aktiebolaget Svensk Exportkredit och genom den betydande utökning av maximibeloppet för statens betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit, som beslöts av 1961 års riksdag, torde exportföretagens kreditbehov i regel vara tillfredsställande tillgodosett.

För den exporterande varvsindustrien är emellertid läget annorlunda. Möjligheterna att i dagens läge erhålla beställningar som ger vinst är närmast obefintliga. De kontrakt som nu tecknas är i regel direkt förlustbringande för varven. På grund härav bedömer varven ofta möjligheten att erhålla exportkreditgaranti såsom alltför kostsam. Beställningarna inom varvsindustrien och de krediter som där måste lämnas avser belopp, som är av en helt annan storleksordning än inom andra exportföretag. Konkurrensen om betalningsvillkoren torde därjämte vara betydligt hårdare inom varvsindustrien än inom någon annan industri. Detta gäller även konkurrensen med utländska varv i fråga om beställningar från svenska redare. Jag anser mig därför böra förordna att speciella åtgärder vidtages för att underlätta de svenska varvens möjligheter att lämna krediter. Däremot bör det inte ifrågakomma att lämna varvsindustrien några direkta subventioner.

Den finansieringshjälp som sålunda föreslås skola lämnas de svenska varven synes böra ges i form av statliga kreditgarantier. Dessa garantier bör emellertid begränsas till att avse bidrag till finansiering dels av varvens per den 31 december 1962 utelöpande nybyggnadskrediter, dels ock av krediter

känförliga till varvens vid denna tidpunkt inneliggande orderstock. Den ökade belåningsmöjligheten har då inte påverkat kontraktens utformning och förlustriskerna för staten på grund av dessa kreditgarantier torde i regel vara obetydliga. De svenska varven beredes emellertid möjlighet till en betydande likviditetsförstärkning och därigenom ökad konkurrenskraft gentemot utländska varv.

För den ökade finansieringshjälpen till svensk varvsindustri föreslås staten skola ikläda sig en garanti å sammanlagt 550 milj. kr. Av detta belopp skall dock, som jag i det följande närmare kommer att utveckla, 150 milj. kr. avse finansieringen av verksamheten vid Uddevallavarvet aktiebolag. Resterade 400 milj. kr. synes lämpligen böra fördelas av Kungl. Maj:t efter hörande av Sveriges varvsindustriförening. Dessa kreditgarantier å 400 milj. kr. bör ha en löptid av högst tio år i varje enskilt fall och i övrigt begränsas på sätt jag förut angivit. Det bör stå varven fritt att välja kreditinstitut för belåningen för att erhålla förmånligaste räntevillkor. De föreskrifter beträffande säkerheter och övriga förhållanden, som bör gälla för utnyttjandet av garantierna, torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare utforma efter samråd med representanter för varvsindustrien.

Den finansieringshjälp, som nu föreslagits, är en av vägarna för att svensk varvsindustri skall kunna hävda sig i den hårdnande internationella konkurrensen. Härutöver framstår klart behovet av ett intimt samarbete mellan varven i syfte att nedbringa produktions- och administrationskostnader. Ett samarbete i fråga om forsknings- och utvecklingsarbete torde här i första hand anmäla sig. Det är i hög grad önskvärt att ett sådant samarbete kommer till stånd och goda förutsättningar härför torde ha skapats genom det samordnande kreditgarantiarrangemang som här föreslås.

Jag övergår nu till att behandla vissa åtgärder beträffande *Uddevallavarvet aktiebolag*.

I prop. 1958: 118 lämnades redogörelse för den stödaktion, som nämnda år vidtagits beträffande Uddevallavarvet på grund av bolagets svårartade likviditets- och solvenskris. Fyra av landets största affärsbanker, nämligen Göteborgs bank, Skandinaviska banken, Stockholms enskilda bank och Sveriges kreditbank, hade förklarat sig beredda att svara för erforderlig finansieringshjälp under förutsättning bland annat av statens medverkan i form av garantier för toppbelåningen intill ett belopp av 30 milj. kr. 1958 års riksdag (SU 90, rskr 215) beslöt bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti intill ett belopp av 30 milj. kr. för krediter till Uddevallavarvet aktiebolag. Uddevalla stad har därjämte lämnat borgen för 10 milj. kr. I övrigt utformades stödaktionen tekniskt på följande sätt.

Samtliga aktier i Uddevallavarvet aktiebolag överlämnades med äganderätt till en särskilt bildad stiftelse, benämnd Gustaf B. Thordéns stiftelse för allmännyttigt ändamål. Stadgar för stiftelsen fastställdes av Kungl. Maj:t. Verksamheten handhas av en styrelse bestående av nio ledamöter eller det

lägre antal, som Kungl. Maj:t äger bestämma sedan bankernas engagemang i varvet avvecklats. Intill dess skall styrelsen sammansättas så att Kungl. Maj:t utser tre ledamöter, av vilka en skall vara styrelsens ordförande, samt Uddevalla stad en ledamot. Bankerna utser återstående fem ledamöter. Avsikten har varit att stiftelsens aktieinnehav skall avvecklas, så snart en försäljning av aktierna kan komma till stånd på skäligena villkor. Intill denna tidpunkt skall bolaget inte utdela annan vinst än som erfordras för stiftelsens administration, utan tillgängliga medel skall användas för bolagets konsolidering. De medel som kan erhållas vid en försäljning av aktierna skall användas i enlighet med stiftelsens stadgar. Stiftelsen har till ändamål att verka till det allmännas fromma, varvid tonvikten skall läggas på intressen som berör Bohuslän och dess befolkning samt de anställda vid Uddevallavarvet och Sörviksvarvet.

Samtidigt med bildandet av stiftelsen reglerades de rättsliga och finansiella förhållandena i samband med varvets övergång till stiftelsen genom särskilt avtal. Varvet beviljades erforderliga krediter. Bankerna har för sin medverkan endast betingat sig sedvanlig ränta jämte ersättning för bankmässiga kostnader.

De av staten lämnade garantierna har en löptid av högst tio år. Det ankommer på Kungl. Maj:t att inom denna ram besluta om garantitiden. Vid en försäljning av aktierna brytes garantien inom en av Kungl. Maj:t bestämd övergångstid om högst fem år.

De påfrestningar på varvens likviditet, som konkurrensen beträffande kreditgivningen medfört, har naturligt nog drabbat Uddevallavarvet särskilt hårt, då bolaget — i motsats till övriga svenska storvarv — redan tidigare haft en svag likvid ställning. Bolaget står därför ånyo inför en likviditetskris. Undersökningar av bolagets ställning, som företagits inom finansdepartementet, utvisar att för fortsatt drift kräves ett betydande kapitaltillskott.

I prop. 1958:118 framhöll jag att Uddevallavarvet sysselsätter omkring 3 000 personer, vilka jämte sina familjer för sin försörjning är direkt beroende av att verksamheten vid varvet upprätthålles. Härtill kommer, att ett nedläggande av varvet sannolikt skulle få omfattande återverkningar på annan företagsamhet i trakten. Det ekonomiska livet i Uddevallaorten är sålunda starkt beroende av varvet. Situationens allvar understrykes ytterligare av det förhållandet, att ifrågavarande område sedan gammalt haft betydande arbetslöshetsproblem. Vad jag sålunda anförde äger alltså sin giltighet.

Med hänsyn härtill och till den svenska varvsindustriens goodwill kan det allmänna inte undandraga sig att medverka till en bestående lösning av problemen i samband med Uddevallavarvet. Det kan därvid framhållas att utvecklingen inom rederinäringen går mot allt större fartyg. De varv som kan bygga stora fartyg har därför största möjligheten att överleva den nuvarande krisen. Till detta slag av varv hör varvet i Uddevalla. Det har därför framstått som berättigat att söka en lösning som möjliggör Uddevallavarvets fortbestånd som varv.

I detta läge har kontakt sökts med Eriksbergs mekaniska verkstads aktiebolag för att få till stånd ett samarbete mellan staten och nämnda bolag beträffande Uddevallavarvet aktiebolag. Det har syntts naturligt att försöka samordna produktionen vid Uddevallavarvet och vid ett av de svenska storvarven. Såsom jag redan framhållit torde ett intimt samarbete mellan varvsföretagen i syfte bl. a. att nedbringa produktions- och administrationskostnaderna bli nödvändigt, om den svenska varvsindustrien skall kunna hävda sig i den internationella konkurrensen. Eriksbergs mekaniska verkstads aktiebolag har — trots det ansvar och det ökade arbete samt svårigheter i övrigt som en medverkan innebär för ledningen inom företaget — förklarat sig berett att samarbeta med staten i fråga om Uddevallavarvet aktiebolag. I samband härmed har Eriksberg aktualiserat och förutsatt att ett allmänt stöd i form av statlig kreditgaranti lämnas till den svenska varvsindustrien. Jag har som av det föregående framgår funnit detta godtagbart. Underhandlingarna har resulterat i ett preliminärt avtal, vilket nu bör underställas riksdagen. Avtalet torde få fogas som *bilaga* till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Avtalet förutsätter att staten förvärvar samtliga aktier i Uddevallavarvet aktiebolag från Gustaf B. Thordéns stiftelse för allmännyttigt ändamål. Stiftelsen saknar ekonomiska resurser för att garantera fortsatt verksamhet vid Uddevallavarvet och avsikten har, som redan nämnts, från början varit att stiftelsens aktieinnehav skulle avvecklas så snart försäljning av aktierna kunde komma till stånd på skäligena villkor.

Aktierna synes böra köpas från stiftelsen för nominellt belopp eller 8 milj. kr. Även om substansvärdet av aktierna inte är obetydligt kan en sådan köpeskilling i dagens läge inte sägas vara låg med hänsyn till att bolaget skall bestå och sysselsättningen vid varvet i möjligaste mån måste tryggas. Då köpeskillingen går till en stiftelse, vars styrelse i fortsättningen avses skola utses av Kungl. Maj:t och vars ändamål är att verka till det allmännas fromma, synes densamma kunna bestämmas till aktiernas nominella belopp. Stiftelsens styrelse har beslutat att godkänna en försäljning av aktierna till staten för 8 milj. kr. Sedan staten förvärvat aktierna skall aktiekapitalet enligt avtalet ökas med 32 milj. kr., varvid staten tecknar aktier för 12 milj. kr. och Eriksberg för 20 milj. kr.

Enligt avtalet, som skall gälla i tio år, åtager sig Eriksberg att med utnyttjande av sina förbindelser, sin goodwill och sitt kunnande söka tillföra Uddevallavarvet nya beställningar och att rationalisera och förbilliga driften vid varvet. För detta arbete och för därav föranledda kostnader skall Eriksberg åtnjuta en affärsmässigt beräknad ersättning. Eriksberg skall därjämte erhålla täckning för förluster, som under avtalstiden kan tillfogas Eriksberg på grund av dess medverkan i Uddevallavarvet. Det förutsättes vidare att staten skall lämna kreditgarantier dels till Uddevallavarvet å sammanlagt 130 milj. kr., dels till Eriksberg å 20 milj. kr.

Beträffande bestämmelserna i avtalet kan lämnas följande kommentar.

1 och 2 §§.

Sedan staten förvärvat aktierna i Uddevallavarvet från stiftelsen skall staten låta verkställa följande ändringar i bolagsordningen för Uddevallavarvet.

Aktiekapitalet skall utgöra lägst 40 milj. och högst 120 milj. kr.

Hembudsskyldighet för aktierna skall föreskrivas.

Beträffande styrelsens beslutförhet skall stadgas, att styrelsen skall vara beslutför, när mer än halva antalet ledamöter är tillstädes. Som styrelsens beslut skall gälla den mening, varom minst fyra ledamöter förenat sig. Styrelsen skall bestå av sex ledamöter och fyra suppleanter.

Det förutsättes att Eriksberg inte skall likviditetsmässigt belastas på grund av sin aktieteckning i Uddevallavarvet. Eriksberg skall därför, som redan nämnts, erhålla en statlig kreditgaranti å 20 milj. kr. Denna garanti skall dock gälla längst till och med den 31 december 1972.

3 §.

Ordföranden och vice ordföranden i styrelsen för Uddevallavarvet skall utses på förslag av staten efter samråd med Eriksberg. Som styrelsens beslut skall dock, som vid 1 och 2 §§ framhållits, gälla den mening varom minst fyra ledamöter förenat sig.

4 och 5 §§.

Styrelserna i Uddevallavarvet och Eriksberg har att träffa avtal angående driften vid Uddevallavarvet och dess dotterbolag. Eriksberg skall ha rätt och skyldighet att leda driften vid Uddevallavarvet och dess dotterbolag och skall ha skyldighet att, med utnyttjande av sin goodwill, sitt kunnande och sina förbindelser, rationalisera och förbilliga driften vid Uddevallavarvet och i möjligaste mån trygga sysselsättningen vid varvet. Om andra utvägar inte står till buds skall Eriksberg även vidtaga åtgärder i syfte att utjämna sysselsättningen mellan varven å de båda orterna. Det ligger dock i sakens natur att man inte kan kräva att Eriksberg därigenom skall vara nödsakat att åsidosätta sina befogade intressen.

6 §.

För att tillgodose Uddevallavarvets kapitalbehov skall staten, som redan framhållits, tillhandahålla detta företag kreditgarantier å sammanlagt 130 milj. kr., varav 30 milj. dock skall ersätta tidigare lämnade kreditgarantier. Dessa garantier å sammanlagt 130 milj. kr. må tagas i anspråk före den 31 december 1972 och skall gälla tills vidare, dock högst under en tid av tio år, räknat från dagen för utfärdandet.

Genom nyemissionen av aktier och ifrågavarande kreditgarantier torde Uddevallavarvets nuvarande kapitalbehov vara tillfredsställande täckt. Skulle emellertid framtida förhållanden nödvändiggöra ytterligare kreditgarantier, får frågan om den totala garantisummans storlek då omprövas.

7 §.

I denna paragraf stadgas att parterna framdeles skall äga påkalla jämkningar i avtalsbestämmelserna, därest sådana ändringar skulle anses erforderliga. Avtalet bygger på ett förtroendefullt samarbete mellan parterna och att dessa skall taga all nödig hänsyn till varandras berättigade intressen.

8—10 §§.

Avtalet skall gälla till och med den 31 december 1972. Efter nämnda dag kan Eriksberg kräva att staten inlöser dess aktier. Göres framställningen senast den 1 januari 1972 skall inlösningspriset inte understiga vad Eriksberg erlagt för aktierna. Avtalet prolongeras om båda parter behåller sina aktieinnehav, eventuellt med de ändringar i avtalet, om vilka parterna kan enas. De ekonomiska konsekvenserna av Eriksbergs engagemang i Uddevallavarvet kan vid avtalets ingående inte till alla delar överblickas. Det kan vid bedrivandet av rörelsen i Uddevalla vid tillfälle visa sig erforderligt att Eriksberg ikläder sig risker och ansvar eller påtager sig kostnader, som bör bäras av Uddevallavarvet. Upphör avtalet den 31 december 1972 skall Eriksberg ha ersättning för kostnader och förluster, som härigenom tillfogats Eriksberg, i den mån skälig gottgörelse inte redan erhållits. Detta regleras i 10 §. Parterna är överens om att gottgörelse för förlust av goodwill och på grund av penningvärdeförsämring och dylikt inte kan påfordras. Vid eventuell prolongering av avtalet får bestämmelserna i 10 § omprövas.

Avtalet har, som även angives i ingressen till detsamma, tillkommit för att i möjligaste mån trygga sysselsättningen vid Uddevallavarvet. Givetvis kan avtalet inte utgöra någon absolut garanti för att en fullt tillfredsställande sysselsättning kan upprätthållas. En sådan garanti kan i dagens läge inte lämnas. Genom avtalet erhålles däremot garanti för att alla ansträngningar kommer att göras för att trygga sysselsättningen.

Som redan nämnts bygger avtalet på att varvsvärlden i Uddevalla skall fortsätta. Detta hindrar givetvis inte att Uddevallavarvet liksom andra varv även måste tillvarataga de möjligheter som kan erbjudas till annan verksamhet.

Förslaget till avtal har godkänts av styrelsen för Eriksbergs mekaniska verkstads aktiebolag och avtalet är avsett att träda i kraft sedan detsamma godkänts av riksdagen och staten köpt aktierna i Uddevallavarvet av stiftelsen. Det har förutsatts att detta skall kunna ske senast den 1 mars 1963.

Avsikten är att Uddevalla stad skall befrias från sitt borgensåtagande å 10 milj. kr. Å andra sidan har förutsatts, att de kommunala myndigheterna i Uddevalla stad skall lämna Eriksbergs mekaniska verkstads aktiebolag allt det stöd som kan vara erforderligt för att uppnå en effektiv produktion vid Uddevallavarvet.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Förvärv och teckning av aktier i Uddevallavarvet aktiebolag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1962/63 under fonden för statens aktier anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kr.;

att godkänna att mellan staten och Eriksbergs mekaniska verkstads aktiebolag träffas en överenskommelse i huvudsaklig överensstämmelse med föreliggande förslag;

att bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti till ett sammanlagt belopp av högst 130 000 000 kr. för krediter till Uddevallavarvet aktiebolag;

att bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti till ett sammanlagt belopp av högst 20 000 000 kr. för krediter till Eriksbergs mekaniska verkstads aktiebolag på grund av teckning av aktier i Uddevallavarvet aktiebolag; samt

att bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti till ett sammanlagt belopp av högst 400 000 000 kr. till svensk varvsindustri på de villkor och enligt de grunder som angivits i det föregående.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlästas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Lars Th. Hellström

Förslag till Avtal

Mellan svenska staten, såsom ägare till samtliga aktier i Uddevallavarvet Aktiebolag (nedan benämnt Uddevalla), och Eriksbergs Mekaniska Verkstads Aktiebolag (nedan benämnt Eriksberg) har denna dag träffats följande avtal. Bakgrunden till avtalet är statens önskemål att i möjligaste mån trygga sysselsättningen vid Uddevalla.

§ 1.

Staten skall, så snart ske kan, låta verkställa de ändringar i Uddevallas bolagsordning som betingas av detta avtal samt de överenskommelser vilka äga samband därmed.

§ 2.

Staten förbinder sig att öka aktiekapitalet i Uddevalla med 32 miljoner kronor från nuvarande 8 miljoner kronor till 40 miljoner kronor samt att vid nyemissionen teckna aktier till ett nominellt värde av 12 miljoner kronor, för vilka likvid skall inbetalas till Uddevalla utan dröjsmål. Eriksberg förbinder sig att teckna och till Uddevalla på enahanda sätt inbetala likvid för nya aktier till ett nominellt värde av 20 miljoner kronor.

I den mån det på grund av uppkommande förluster i Uddevalla eller av annan anledning finnes lämpligt att öka Uddevallas aktiekapital (eventuellt efter nedsättning av tidigare kapital för förlusttäckning), skola staten och Eriksberg teckna och inbetala hälften vardera av nyemitterade aktier.

§ 3.

Styrelsen i Uddevalla skall bestå av sex ledamöter och fyra suppleanter, av vilka tre av ledamöterna och två av suppleanterna skola utses enligt förslag av envar av parterna. Ordförande och vice ordförande skola utses inom styrelsen enligt statens förslag, efter samråd med Eriksberg. Verkställande direktören jämte eventuellt en vice verkställande direktör i Uddevalla skola tillsättas inom eller utom styrelsen i enlighet med Eriksbergs förslag.

Envar av parterna skall utse en auktoriserad revisor i Uddevalla jämte en suppleant för denne. Den av staten utsedde revisorn i Uddevalla skall äga rätt att för kontroll av successiva avräkningar mellan Eriksberg och Uddevalla taga del av Eriksbergs räkenskaper i den mån dessa beröra Eriksbergs förhållande till Uddevalla.

§ 4.

Under den tid förevarande avtal är gällande skall Eriksberg ha rätt och skyldighet att leda och driva Uddevallas och dess dotterbolags rörelser i enlighet med ett avtal härom (*administrationsavtalet*), som skall träffas mellan Eriksberg och Uddevalla senast inom *tre* månader efter detta avtals ikraftträdande. Inom ramen för nämnda avtal förbinder sig Eriksberg att söka rationalisera driften vid Uddevalla. De tekniska och administrativa funktionerna i Eriksberg och Uddevalla skola, i den mån så finnes lämpligt, successivt samordnas. Eventuella inskränkningar i personalen skola vidtagas på sådant sätt, att friställd arbetskraft beredes skäligen möjlighet att erhålla ny sysselsättning.

Vidare skall Eriksberg med utnyttjande av sina förbindelser och sin goodwill söka tillföra Uddevalla beställningar. Om det likväl icke blir möjligt att härigenom trygga önskvärd sysselsättning vid Uddevalla, förbinder sig Eriksberg att i görligaste mån vidtaga sysselsättningsutjämnande åtgärder mellan de båda varven. Det förutsättes, att förluster, som härigenom direkt eller indirekt åsamkas Eriksberg, skola av Uddevalla ersättas.

§ 5.

Eriksberg skall för sina insatser äga betinga sig en affärsmässigt beräknad ersättning enligt i administrationsavtalet närmare angivna grunder. Ersättningar enligt administrationsavtalet skola avräknas årligen och regleras kontant inom tre månader efter varje räkenskapsårs utgång i den mån annat icke avtalats.

§ 6.

Staten har tidigare tillhandahållit Uddevalla kreditgarantier å sammanlagt 30 miljoner kronor, vilka förutsättas skola bli omdisponerade, och förbinder sig att på Uddevallas begäran tillhandahålla Uddevalla ytterligare kreditgarantier till ett sammanlagt belopp av högst 100 miljoner kronor. Ovan nämnda garantier å sammanlagt 130 miljoner kronor må tagas i anspråk före den 31 december 1972 och skola gälla tills vidare, dock högst under en tid av tio år, räknat från dagen för utfärdandet.

Om framtida förhållanden skulle nödvändiggöra ytterligare kreditgarantier från statens sida, skall frågan om den totala garantisummans storlek omprövas.

§ 7.

Sedan detta avtal varit gällande under så lång tid, dock minst två år, att tillräckligt underlag erhållits för bedömande av om bägge parterers intressen skäligen tillgodosetts, må envar av parterna påkalla de jämkningar i avtalsbestämmelserna som må anses erforderliga, och skola parterna i förhandlingar härom visa varandra det tillmötesgående som betingas av vunna erfarenheter och de förändringar i förhållandena som må ha inträtt.

§ 8.

Detta avtal skall gälla till och med den 31 december 1972, i den mån annat icke följer av § 9 andra och tredje styckena. Så länge avtalet gäller, må ingen av parterna utan den andres samtycke avhända sig sina aktier i Uddevalla till tredje man.

§ 9.

Eriksberg skall äga rätt påkalla, att staten den 31 december 1972 eller — vid brutet räkenskapsår — vid det räkenskapsårsskifte som följer närmast därefter inlöser dess aktier till ett pris, motsvarande aktiernas verkliga värde (under hänsynstagande även till avkastningsförmåga), vilket i brist på åsämjande skall bestämmas av skiljemän enligt § 11 nedan. Inlösningspriset skall dock icke understiga vad Eriksberg erlagt för aktierna. Påkallande varom nu sagts skall av Eriksberg göras senast den 1 januari 1972.

Begagnar sig Eriksberg icke av den rätt att påkalla inlösen som i föregående stycke omhandlas, skall Eriksberg efter den 31 december 1972 fortsättningsvis och utan tidsbegränsning vara berättigat att påkalla, att staten inlöser dess aktier till ett pris, bestämt i enlighet med vad ovan sagts, dock utan hänsyn tagen till vad Eriksberg erlagt för aktierna. Inlösen, varom nu sagts, skall ske per räkenskapsårsskifte och påkallas senast tolv månader före sådant skifte.

Envar av parterna skall äga rätt påfordra, att detta avtal jämte andra

avtal, som äga samband därmed, prolongeras att gälla så länge båda parter behålla sina aktieinnehav i Uddevalla, eventuellt med de ändringar, om vilka parterna kunna enas.

§ 10.

Staten förbinder sig att vid avtalets upphörande ersätta Eriksberg all den kostnad och förlust som tillfogats Eriksberg på grund av fullgörandet av detta avtal och administrationsavtalet, i den mån Eriksberg icke redan enligt dessa avtal eller eljest erhållit sådan gottgörelse.

§ 11.

Twist angående tolkningen eller tillämpningen av detta avtal eller därur härflytande rättsförhållanden skall avgöras genom skiljedom enligt nu gällande svensk lag.

En formell, skriftlig ansökan härom skall sändas i rekommenderat brev, och till ansökan skall fogas uppgift om utseende av en skiljeman. Inom en månad efter mottagandet av denna skrivelse skall den andra parten, å sin sida, utse en skiljeman. Skulle den senare parten underlåta att utse skiljeman inom den frist som angivits, skall Högsta domstolens ordförande utse den andre skiljemannen, på begäran av den part vilken anhållit om skiljedom. Om de två skiljemännen, utnämnda på sätt ovan beskrivits, icke kunna enas om utseendet av en tredje skiljeman, skall denne utses av Högsta domstolens ordförande.

Stockholm den

För SVENSKA STATEN

ERIKSBERGS MEKANISKA VERKSTADS AB